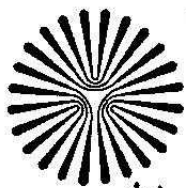


۲۱۹۴ ۲۳۲



دانشگاه پیام نور

تاریخ اندیشه سیاسی در ایران باستان

www.ketab.ir

دکتر عبدالله ساجدی

سرشناسه	: ساجدی، عبدالله، ۱۳۵۵ -
عنوان و نام پدید آور	: تاریخ اندیشه سیاسی در ایران باستان/عبدالله ساجدی؛ ویراستار علمی سیدمحمدرضا محمودپناهی.
مشخصات نشر	: تهران: دانشگاه پیام نور، ۱۴۰۰.
مشخصات ظاهری	: ۱۷۸ ص.
فروست	: دانشگاه پیام نور؛ ۲۸۱۰. گروه علوم سیاسی؛ ۱/۲۹.
شابک	: 978 - 964 - 14 - 0861 - 1
وضعیت فهرست نویسی	: فیپا
یادداشت	: کتابنامه: ص. ۱۷۱ - ۱۷۸.
موضوع	: ایران -- سیاست و حکومت -- پیش از اسلام -- آموزش برنامه‌ای
موضوع	: Iran -- Politics and government -- To 633 -- Programmed instruction
موضوع	: ایران -- تاریخ -- پیش از اسلام -- آموزش برنامه‌ای
موضوع	: Iran -- History -- To 633 -- Programmed instruction
شناسه افزوده	: محمودپناهی، سیدمحمدرضا، ۱۳۵۶ -، ویراستار
شناسه افزوده	: دانشگاه پیام نور
شناسه افزوده	: Payam Noor University.
رده بندی کنگره	: ۹۵۸۱۴۰
رده بندی دیویی	: ۹۵۵/۰۱
شماره کتابشناسی ملی	: ۷۵۸۸۱۰۵



دانشگاه پیام نور

چاپ: اول

شمارگان: ۱۰۰

قیمت: (ریال) ۳۱۰,۰۰۰

تاریخ اندیشه سیاسی در ایران باستان

مؤلف: دکتر عبدالله ساجدی

ویراستار علمی: دکتر سیدمحمدرضا محمودپناهی

تهیه و تولید: مرکز انتشارات دانشگاه پیام نور

شابک: ۹۷۸ - ۹۶۴ - ۱۴ - ۰۸۶۱ - ۱

ISBN: 978 - 964 - 14 - 0861 - 1

فروش این کتاب فقط از طریق نمایندگی‌های دانشگاه پیام نور مجاز می باشد و فروش

آن در سایر مراکز فروش کتاب موجب تعقیب قانونی فروشنده خواهد گردید

(کلیه حقوق مادی و معنوی این اثر محفوظ و متعلق به دانشگاه پیام نور است. تولید، کپی یا خلاصه‌برداری، نشر و ترجمه، چاپ، افست، توزیع گسترده، تهیه CD و ... این اثر یا بخشی از آن اعم از متن، طرح پشت و روی جلد و بدون اخذ مجوز کتبی از معاونت فناوری و پژوهش دانشگاه خلاف مقررات و تعرض به حقوق مادی و معنوی دانشگاه است. متخلفین وفق قانون حمایت از مولفان و مصنفان و هنرمندان دارای مسئولیت حقوقی و کیفری بوده و تحت پیگرد قرار می گیرند.)

آدرس فروشگاه مرکزی چاپ و انتشارات دانشگاه پیام نور: تهران، خیابان شهید رجایی،

نرسیده به تقاطع آزادگان، جنب ورزشگاه یادآورن. تلفن: ۵۵۵۰۲۱۰۴ - ۵۵۵۰۹۸۳۸

سایت فروش اینترنتی: <http://digibook.pnu.ac.ir>

فهرست مطالب

پیشگفتار

نه

فصل اول: کلیات و مفاهیم

۱

۱

۱

۲

۳

۴

۵

۹

۱۴

۱۷

۲۴

۲۷

۲۹

۳۵

۳۹

۴۱

۴۲

۴۳

۴۳

۴۳

۴۴

۴۴

هدف کلی

هدف‌های یادگیری

مقدمه

۱-۱ امر سیاسی

۲-۱ اندیشه سیاسی

۳-۱ پیش‌درآمدی بر موجودیت ایران

۴-۱ سرزمین

۵-۱ مردم

۶-۱ حاکمیت

۷-۱ مفهوم ایران‌ویج

۸-۱ ایران‌شهر

۹-۱ هویت ایرانی

۱۰-۱ پدیده مهاجرت

خلاصه فصل اول

خودآزمایی چهارگزینه‌ای فصل اول

خودآزمایی تشریحی فصل اول

فصل دوم: روش‌شناسی بررسی ساختار سیاسی در ایران

هدف کلی

هدف‌های یادگیری

مقدمه

۱-۲ شرق‌شناسان روسی و مسئله ایران

۴۵	۲-۲ نظریه تحولات اجتماعی ابن خلدون
۴۷	۳-۲ ساختار قبیله‌ای (ایلیاتی) و جامعه ایران
۵۰	۴-۲ الگوی شیوه تولید آسیایی
۵۱	۵-۲ الگوی استبداد شرقی
۵۲	۶-۲ الگوی استبداد ایرانی
۵۶	۷-۲ ساختار فئودالی و جامعه ایران
۶۱	۸-۲ مدل پاتریمونیالیسم ایرانی
۶۳	۹-۲ نظرها انحطاط در اندیشه ایران شهری
۶۵	۱۰-۲ مدل پسامدرن و مسئله ایران
۶۷	۱۱-۲ رهیافت ترکیبی و توأمانی
۶۹	خلاصه فصل دوم
۷۱	خودآزمایی چهارگزینه‌ای فصل دوم
۷۳	خودآزمایی تشریحی فصل دوم
۷۵	فصل سوم: زمینه‌های شکل‌گیری اندیشه سیاسی در ایران باستان
۷۵	هدف کلی
۷۵	هدف‌های یادگیری
۷۶	مقدمه
۷۶	۱-۳ زمینه‌های مادی
۷۶	۱-۱-۳ گستره سرزمینی، ویژگی‌ها و تحمیلات محیطی
۷۸	۲-۱-۳ تنوع محیطی
۸۰	۳-۱-۳ جغرافیا و تهدیدهای پیرامونی
۸۲	۲-۳ زمینه‌های معنوی
۸۲	۱-۲-۳ جهان‌بینی ایرانی
۸۳	۲-۲-۳ نظم ایرانی (شاه آرمانی مبتنی بر فره ایزدی)
۹۱	۳-۲-۳ شاه‌آرمانی و شاه غیرآرمانی
۹۲	۴-۲-۳ خرد ایرانی
۹۴	خلاصه فصل سوم
۹۶	خودآزمایی چهارگزینه‌ای فصل سوم
۹۷	خودآزمایی تشریحی فصل سوم
۹۹	فصل چهارم: مبانی و منابع اندیشه سیاسی ایران باستان
۹۹	هدف کلی
۹۹	هدف‌های یادگیری
۱۰۰	مقدمه
۱۰۰	۱-۴ مبانی اندیشه سیاسی ایران باستان
۱۰۲	۱-۱-۴ دادگری

پیشگفتار

حوزه اندیشه سیاسی در ایران، متأسفانه با وجود داشتن ماهیت خاص و ایرانی در طول تاریخ و به ویژه در دوره ایران باستان، تعاریف و تفاسیر ارائه شده از آن بیشتر متأثر از الگوهای غیر ایرانی بوده است. در این میان، نه تنها اندیشمندان خارجی در قالب تفکر غرب‌گرایی یا مارکسیستی و... که قائل به سبوری متفاوت از غرب به جهت زمینه‌های تاریخی، فرایند تکوین، ماهیت و کارکردهای جوامع شرقی به‌ویژه به لحاظ حکومت‌داری و اندیشه سیاسی بودند، تحلیل‌گران داخلی هم تا حدودی همین راه رفته‌اند و الگو‌هایی که آن‌ها نیز ارائه کرده‌اند بیشتر در توجیه و تفسیر همین دو رویکرد غالب شکل گرفته و با اگر خواسته‌اند تعابیری قائل شوند، آن را در مقایسه با غرب و توسعه و عدم توسعه یافتگی آن بررسی کرده‌اند. البته هستند کسانی هم با رد این دو رویکرد غالب، تحلیل‌های خود را بر پایه پدیده‌های فرهنگی و معنوی سامان داده‌اند؛ پیدایی اندیشه سیاسی را بیشتر از هر چیز دیگری پدیده‌ای فرهنگی دانسته‌اند؛ یا آن را در منظومه فکر دینی قرار داده‌اند اما، به نظر ما هیچ کدام از این نظرگاه‌ها به تنهایی قادر به تبیین مناسب وضعیت تاریخی - سیاسی اجتماع ایرانی نیست. همه این رویکردها را می‌توان در حوزه‌های مشخص کاربردی کرد و نقش الگوی ارائه شده را در بعد خاص خود تحلیل و سطح تأثیرگذاری آن را سنجید. به جد می‌توان گفت که هیچ یک از شرایط را اعم از اقتصادی، محیطی، فرهنگی، معنوی و... را نمی‌توان در تحلیل کلیت پیچیده جامعه و مفهوم ایران تاریخی نادیده گرفت. بنابراین هدف ما در

کتاب پیش‌رو تحلیل این کلیت براساس طرح و الگویی نسبی، ترکیبی و تلفیقی است که همه مسائل را توأمان در ارتباطی معنادار در دوره‌های تاریخی ببیند و بررسی کند. این مجموعه مشتمل بر هفت فصل است و هر فصل شامل هدف کلی، هدف‌های یادگیری، متن اصلی، خلاصه فصل و خودآزمایی که متناسب با اهداف آموزشی دانشگاه پیام نور تهیه گردیده است.

در فصل اول کلیات و مفاهیمی در خصوص امر سیاسی، اندیشه سیاسی، موجودیت ایران، مفهوم ایران‌ویج، سرزمین و مردم، هویت ایرانی و ایران‌شهر مورد بحث قرار گرفته است. فصل دوم با عنوان روش‌شناسی، بررسی ساختار سیاسی در ایران، الگوها و رهیافت‌هایی که از جانب اندیشمندان ایرانی و غیر ایرانی درخصوص تحلیل کلیت اجتماع و اندیشه سیاسی ایران ارائه شده است را مورد بررسی و مطالعه قرار می‌دهد. در فصل سوم زمینه‌های فکری و تاریخی شکل‌گیری اندیشه سیاسی ایران باستان را بررسی کرده‌ایم. فصل چهارم به منابع و مبانی اندیشه سیاسی ایران باستان می‌پردازد. فصل پنجم به جایگاه و نقش دین در روند شکل‌گیری و استمرار در تأثیرگذاری آن بر حوزه اندیشه سیاسی در حکومت‌های مختلف ایران باستان اختصاص دارد. در فصل ششم اندیشه سیاسی را در دوره‌های مختلف ماد، هخامنشی، افشاری و ساسانی مورد مطالعه قرار داده‌ایم. در نهایت در فصل هفتم بازتاب اندیشه سیاسی ایران باستان را در بعد از اسلام ایران با نگاه به منابع و اندیشه‌ورزان بازتاب دهنده آن، بررسی و تحلیل کرده‌ایم.

بدیهی است که نواقص و اشکالاتی از اثر، متوجه مؤلف است، ضمن پذیرش نواقص و کاستی‌ها، انتظار می‌رود اساتید ارجمند و دانشجویان محترم و تمام خوانندگان عزیز با تذکر و نقد دلسوزانه خویش بر غنای اثر بیفزایند. اما با تمام نقص و ایرادی که در کار ماست امیدوارم اولاً توانسته باشیم گوشه‌ای از خلاء تحقیق و پژوهش در حوزه اندیشه سیاسی ایران باستان را پر کرده باشیم دوماً، این کار سرآغازی باشد برای دغدغه ایران و کامل کردن این محتوای ناتمام توسط اندیشمندان دلسوز کشور سرفرازم ایران.

عبدالله ساجدی

استادیار دانشگاه پیام‌نور

زمستان ۱۳۹۹